

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 30 sierpnia 2021 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że A. B. (1) od dnia 1 marca 2021 r. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek „Przychodnia (...) s.c.”. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, że w dniu 24 lutego 2021 r. pomiędzy A. B. (1), a płatnikiem składek zawarto umowę, której strony nadały nazwę umowy o pracę na czas określony od 1 marca 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. na mocy której A. B. (1) powierzono obowiązki specjalisty w dziedzinie pediatrii, w wymiarze czasu pracy 1/2 etatu i z miesięcznym wynagrodzeniem w wysokości 6 900,00 zł. W ocenie organu rentowego płatnik składek nie przedstawił wiarygodnych dowodów wskazujących, że po stronie pracodawcy istniała realna potrzeba zatrudnienia pracownika na podstawie umowy o pracę, a co istotne przez ponad dwa i pół roku A. B. (1) pracowała u ww. płatnika na podstawie umów zlecenia. Zakład Ubezpieczeń Społecznych podkreślił, że od 14 czerwca 2021 r. A. B. (1) stała się niezdolna do pracy, a od 19 czerwca 2021 r. była to niezdolność przypadająca w okresie ciąży. Co więcej, od 26 marca 2020 r. A. B. (1) jest zgłoszona przez płatnika (...) Centrum (...) do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych. W ocenie organu rentowego zmiana formy zatrudnienia w „Przychodni (...) s.c.” miała na celu skorzystanie przez A. B. (1) ze świadczeń w związku z chorobą w okresie ciąży oraz zasiłku macierzyńskiego. Tym samym na podstawie art.83 § 1 Kodeksu cywilnego w związku z art.300 Kodeksu pracy Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że umowa o pracę zawarta między płatnikiem, a A. B. (1), jako zawarta dla pozorów, jest nieważna i A. B. (1) z tego tytułu nie podlega ubezpieczeniom społecznym.

/decyzja k.232 – 238 akt ZUS/

W dniu 30 września 2021 r. pełnomocnik A. B. (1) złożył odwołanie od ww. decyzji w którym wskazał, że nie zgadza się ze stanowiskiem organu rentowego. Skarżąca podniosła, że złożone dokumenty wskazują, że A. B. (1) faktycznie świadczyła pracę, a samo zawarcie umowy o pracę choćby w celu uzyskania zasiłku macierzyńskiego nie jest naganne, czy też sprzeczne z prawem. Co więcej, zatrudnienie A. B. (1) na podstawie umowy o pracę wynikało z potrzeb płatnika, a w szczególności z deficytu lekarzy specjalistów. Pełnomocnik A. B. (1) wniósł o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez objęcie obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi u ww. płatnika składek „Przychodnia (...) s.c.” począwszy od 1 marca 2021 r. oraz zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na rzecz odwołującej się kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego w maksymalnej wysokości tj. 6 – krotności stawki wraz z odsetkami za opóźnienie.

/odwołanie k.3 – 9/

W dniu 1 października 2021 r. płatnik składek złożył odwołanie od ww. decyzji wskazując, że nie zgadza się ze stanowiskiem organu rentowego. Odwołujący podkreślił, że zatrudnienie lekarza pediatry wynikało z potrzeb płatnika oraz, że poszukiwanie tego rodzaju specjalisty były długie i trudne. Płatnik podkreślił, że A. B. (1) od dnia 1 marca 2021 r. faktycznie świadczyła pracę, a okoliczność, że krótko po podjęciu pracy zaszła w ciążę nie może wpływać na ocenę ważności spornej umowy o pracę. Płatnik składek wniósł o uchylenie skarżonej decyzji.

/odwołanie k.3 – 7 akt o sygn. VIII U 2566/21/

W odpowiedzi na odwołania pełnomocnik organu rentowego wniósł o ich oddalenie.

/odpowiedź na odwołanie k.14 – 15 odwrót, odpowiedź na odwołanie k.3 – 7 akt o sygn. VIII U 2566/21/

Zarządzeniem z dnia 15 listopada 2021 r. połączono sprawy o sygnaturze akt VIII U 2566/21 ze sprawą o sygnaturze akt VIII U 2478/21 w celu ich łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia pod sygnaturą VIII U 2478/21.

/postanowienie k.12 akt o sygn. VIII U 2478/21/

Na rozprawie w dniu 13 grudnia 2022 r. odwołujący poparli złożone odwołania, a pełnomocnik organu rentowego wniósł o oddalenie odwołań i zasądzenie od odwołujących kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

/protokół rozprawy z dnia 13 grudnia 2022 r. , płyta CD k.153/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni A. B. (1) urodziła się (...), z wykształcenia jest lekarzem medycyny – specjalistą w dziedzinie pediatrii.

/okoliczności bezsporne/

Płatnik składek Przychodnia (...) s.c.” w ramach prowadzonej działalności gospodarczej świadczy usługi medyczne. Wspólnikami spółki są: A. B. (2), E. G. oraz J. S.. Płatnik zatrudnia lekarzy oraz pracowników obsługi, przy czym lekarze są zatrudniani w oparciu o umowy zlecenia lub kontrakty.

/okoliczności bezsporne , zestawienie pracowników płatnika k.110/

Płatnik składek, przed zawarciem spornej umowy o pracę, zawarł z wnioskodawczynią umowy zlecenia na następujące okresy: od 12 do 13 września 2019 r. , 6 września 2019 r., 3 stycznia 2020 r. , od 10 stycznia do 31 grudnia 2020 r. , od 1 kwietnia do 31 grudnia 2020 r. oraz od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 r. W ramach zawartych umów wnioskodawczyni wykonywała obowiązki lekarza w przychodni.

/okoliczności bezsporne/

Od 26 marca 2020 r. A. B. (1) jest zgłoszona do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych, chorobowego i wypadkowego oraz do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego jako pracownik (...) Centrum (...) – 1/2 etatu z wynagrodzeniem w wysokości 3 500,00 zł.

/dokumentacja osobowa wnioskodawczyni k.130/

W dniu 24 lutego 2021 r. pomiędzy płatnikiem, reprezentowanym przez J. S., a A. B. (1) została zawarta umowa nazwana umową o pracę na czas określony od 1 marca 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. W treści umowy wskazano, że A. B. (1) będzie świadczyć pracę na stanowisku lekarza specjalisty w dziedzinie pediatrii w wymiarze czasu pracy wynoszącym 1/2 etatu z wynagrodzeniem w wysokości 6 900,00 zł. Jako miejsce wykonywania pracy wskazano przychodnię mieszczącą się w K.. Jako datę rozpoczęcia pracy wskazano 1 marca 2021 r.

/umowa o pracę k.220 akt ZUS/

Wnioskodawczyni otrzymała pisemny zakres obowiązków.

/zakres obowiązków k.217 – 218 akt ZUS/

W dniu 25 lutego 2021 r. A. B. (1) odbyła badania lekarskie , które nie wykazało przeciwwskazań do wykonywania przez nią obowiązków pracowniczych na stanowisku lekarza pediatrii.

/orzeczenie lekarskie k.210 akt ZUS/

Z treści dokumentu zatytułowanego „Karta szkolenia wstępnego w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy” wynika, że w dniach od 1 do 2 marca 2021 r. A. B. (1) odbyła szkolenie w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy na stanowisku lekarza.

/karta szkolenia k.208 akt ZUS/

Wnioskodawczyni była jedynym lekarzem przychodni, z którym zawarto umowę o pracę. Oprócz wnioskodawczyni, spółka zatrudnia także innych pediatrów w oparciu o umowy cywilno-prawne.

/zeznania A. B. (2) min.00:11:26 – 00:15:44 rozprawy z dnia 13 grudnia 2022 r. , płyta CD k.153 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:34:19 – 00:49:01 rozprawy z dnia 12 lipca 2022 r. , płyta CD k.105 , zeznania J. S. min.00:15:44 – 00:30:41 rozprawy z dnia 13 grudnia 2022 r. , płyta CD k.153 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:49:01 – 01:06:55 rozprawy z dnia 12 lipca 2022 r. , płyta CD k.105 , zeznania świadka U. J. min.01:15:42 – 01:28:27 rozprawy z dnia 12 lipca 2022 r. , płyta CD k.105/

Pomimo zawarcia spornej umowy, zakres i rodzaj wykonywanych przez wnioskodawczynię obowiązków nie uległ zasadniczej zmianie w stosunku do obowiązków wykonywanych uprzednio na podstawie zawartych umów zlecenia. Wnioskodawczyni oprócz przyjmowania pacjentów w przychodni miała dodatkowo obsługiwać wizyty domowe oraz wypisywać recepty dla dorosłych pacjentów. Z uwagi jednak na trwającą pandemię, właściwie stale przebywała w przychodni. To ile godzin w danym tygodniu pracowała wnioskodawczyni zależało od harmonogramu , który ulegał częstym zmianom. O każdej zmianie harmonogramu wnioskodawczyni była informowana przez kierownika placówki – J. S..

/zeznania wnioskodawczyni min.00:07:01 – 00:11:26 rozprawy z dnia 13 grudnia 2022 r. , płyta CD k.153 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:07:44 – 00:34:19 rozprawy z dnia 12 lipca 2022 r. , płyta CD k.105 , zeznania A. B. (2) min.00:11:26 – 00:15:44 rozprawy z dnia 13 grudnia 2022 r. , płyta CD k.153 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:34:19 – 00:49:01 rozprawy z dnia 12 lipca 2022 r. , płyta CD k.105 , zeznania J. S. min.00:15:44 – 00:30:41 rozprawy z dnia 13 grudnia 2022 r. , płyta CD k.153 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:49:01 – 01:06:55 rozprawy z dnia 12 lipca 2022 r. , płyta CD k.105 , zestawienie czasu pracy wnioskodawczyni k.111 – 112/

Wnioskodawczyni od kilku lat starała się o dziecko. W dniu 20 lutego 2021 r. przeszła zabieg punkcji jajników, a w dniu 18 maja 2021 r. przeszła zabieg wszczepienia zarodka. Ciąża została u niej potwierdzona w dniu 17 czerwca 2021 r. Od dnia 17 czerwca 2021 r. do dnia rozwiązania tj. 19 stycznia 2022 r. wnioskodawczyni przebywała na zwolnieniu lekarskim z powodu choroby przypadającej w okresie ciąży (od dnia 14 czerwca 2021 r. wnioskodawczyni przebywała na zwolnieniu lekarskim z uwagi na infekcję).

/dokumentacja medyczna k.64 – 89 , zeznania wnioskodawczyni min.00:07:01 – 00:11:26 rozprawy z dnia 13 grudnia 2022 r. , płyta CD k.153 w związku z jej informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:07:44 – 00:34:19 rozprawy z dnia 12 lipca 2022 r. , płyta CD k.105/

W czasie nieobecności wnioskodawczyni, w spółce nie zatrudniono lekarza pediatry w oparciu o umowę o pracę. Spółka korzysta z usług już zatrudnionych pediatrów, ewentualnie korzysta z doraźnych usług lekarzy emerytów.

/zeznania A. B. (2) min.00:11:26 – 00:15:44 rozprawy z dnia 13 grudnia 2022 r. , płyta CD k.153 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:34:19 – 00:49:01 rozprawy z dnia 12 lipca 2022 r. , płyta CD k.105 , zeznania J. S. min.00:15:44 – 00:30:41 rozprawy z dnia 13 grudnia 2022 r. , płyta CD k.153 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:49:01 – 01:06:55 rozprawy z dnia 12 lipca 2022 r. , płyta CD k.105/

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o załączone do akt dokumenty, w szczególności o zawarte w dokumentacji osobowej, sporządzonej w związku z – zatrudnieniem - wnioskodawczyni u płatnika składek , dokumentacji medycznej oraz w oparciu o dokumenty znajdujące się aktach rentowych, a także w niewielkim zakresie w oparciu o osobowe źródła dowodowe ,w postaci zeznań wnioskodawczyni , współników spółki oraz świadka , a mianowicie, w zakresie w jakim zeznawali oni na okoliczność zakresu działalności firmy płatnika oraz obowiązków wykonywanych przez wnioskodawczynię na rzecz płatnika w spornym okresie. Sąd odmówił natomiast wiary złożonym w sprawie zeznaniom ww. osób w zakresie w jakim zeznawali oni, że wnioskodawczyni począwszy od dnia 1 marca 2021 r. do momentu powstania u niej czasowej niezdolności do pracy wykonywała

powierzone obowiązki, w ramach umowy o pracę. Wprawdzie nie sposób zaprzeczyć, że zarówno przed zawarciem spornej umowy, jak i w okresie marzec – czerwiec 2021 r. wnioskodawczyni wykonywała na rzecz płatnika określone czynności, o tyle brak jest podstaw do przyjęcia, że zatrudnienie wnioskodawczyni, w oparciu o umowę o pracę poczynając od dnia 1 marca 2021 r., było uzasadnione rzeczywistymi potrzebami płatnika. Podkreślić w tym miejscu należy, że płatnik w związku z prowadzoną działalnością angażuje lekarzy wyłącznie w oparciu o umowy cywilnoprawne, a zatem co najmniej niezrozumiałym wydaje się zatrudnienie wnioskodawczyni w oparciu o umowę o pracę. Co ważne, wspólnicy płatnika nie potrafili podać konkretnych przyczyn zmiany dotychczasowego sposobu współpracy z wnioskodawczynią, a ponadto w sposobie prowadzenia przez płatnika działalności, w okresie zawierania spornej umowy, z całą pewnością nie zaszły żadne istotne zmiany. Nie sposób również nie zauważyć, że do czasu zawarcia spornej umowy wnioskodawczyni pracowała na rzecz płatnika na podstawie umowy zlecenia i taki rodzaj współpracy był akceptowany przez każdą ze stron. Znamiennym również jest, że podczas długotrwałej nieobecności wnioskodawczyni, płatnik składek nie zaangażował na jej miejsce innego lekarza w oparciu o umowę o pracę. Nie ulega także wątpliwości, że zawierając sporną umowę o pracę wnioskodawczyni mogła co najmniej przewidywać, że w niedługim czasie zajdzie w ciążę (w lutym 2021 r. przeszła pierwszy z zaplanowanych zabiegów). Zauważyć przy tym należy, że dokumentacja zatrudnienia wnioskodawczyni (w szczególności zawarta umowa o pracę) jest przejawem jedynie formalnego zadośćuczynienia obowiązkowi zainteresowanego jako pracodawcy, natomiast nie przesądza o tym, że praca była przez wnioskodawczynię faktycznie wykonywana. Nie można wykluczyć, że wskazywane dokumenty zostały wygenerowane na potrzeby ewentualnych postępowań administracyjnych czy sądowych. Reasumując, poza zeznaniami osób, które były zainteresowane rozstrzygnięciem niniejszej sprawy, a także dokumentacji osobowej wnioskodawczyni, nie przedstawiono żadnych dowodów, które potwierdziłyby faktyczne wykonywanie przez wnioskodawczynię powierzonych jej prac w ramach stosunku pracy.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie nie jest zasadne i podlega oddaleniu.

Zgodnie z treścią art.6 ust.1 punkt 1, art.8 ust.1 i art.11 ust.1 i art.12 ust.1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2022 r. poz. 1009) pracownicy, to jest osoby pozostające w stosunku pracy, podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym tj. emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Stosownie do treści art. 1 ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (tekst jednolity: Dz. U. z 2017r. poz. 1368) osobom tym, w razie choroby lub macierzyństwa, przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i w wysokości określonych ustawą.

W myśl art. 4 w ust 1 ustawy zasiłkowej ubezpieczony podlegający obowiązkowo ubezpieczeniu nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego.

Według zaś art. ust. 3 pkt 3 przywołanego przepisu od pierwszego dnia ubezpieczenia chorobowego prawo do zasiłku chorobowego przysługuje ubezpieczonym obowiązkowo, którzy mają wcześniejszy co najmniej 10-letni okres obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego;

Definicja pracownika na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych została zawarta w przepisie art.8 ust.1 ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, iż za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy. Pojęcie stosunku pracy o jakim mowa w art.8 ust.1 ww. ustawy jest równoznaczne z pojęciem stosunku pracy definiowanym przez art.22 k.p. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2005 roku, I UK 296/04, OSNP 2006/9-10/157).

Stosownie do treści art.22§1 k.p. przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem.

Stosunek pracy posiada szczególne cechy, które pozwalają na jego odróżnienie od innych stosunków prawnych do niego zbliżonych.

Stosunek pracy wyróżnia się:

- 1) koniecznością osobistego wykonania pracy,
- 2) podporządkowaniem pracownika pracodawcy,
- 3) wykonywaniem pracy na rzecz pracodawcy
- 4) i na jego ryzyko,
- 5) odpłatnością pracy.

W razie ustalenia, że w łączącym strony stosunku prawnym występowały elementy obce stosunkowi pracy nie jest możliwa ocena, że zawarta została umowa o pracę.

Nawiązanie stosunku pracy skutkuje równoległym powstaniem stosunku ubezpieczenia. Obydwa te stosunki, jakkolwiek mają inne cele, to wzajemnie się uzupełniają i zabezpieczają pracownika materialnie - pierwszy na co dzień, drugi na wypadek zdarzeń losowych. Stosunek ubezpieczenia społecznego pracowniczego jest konsekwencją stosunku pracy i jako taki ma charakter wtórny. Ubezpieczenie społeczne nie może bowiem istnieć bez stosunku pracy. Uruchomienie stosunku ubezpieczeniowego może odnosić się wyłącznie do ważnego stosunku pracy, a więc takiego, który stanowi wyraz woli obu stron realizowania celów, którym umowa ma służyć. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2006 r. III AUa 433/2005, Legalis nr 88987).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowany jest pogląd, że podleganie pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu jest uwarunkowane nie tyle samym faktem zawarcia umowy o pracę i opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ale legitymowaniem się statusem pracownika rzeczywiście świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy. Sam bowiem fakt, że oświadczenia stron umowy o pracę zawierają określone w art.22 k.p. formalne elementy umowy o pracę nie oznacza, że umowa taka jest ważna. Jeżeli bowiem strony umowy o pracę przy składaniu oświadczeń woli mają świadomość tego, że osoba określona w umowie o pracę, jako pracownik pracy świadczyć nie będzie, a osoba wskazana, jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy i do podjęcia i wykonywania pracy nie doszło a jedynym celem umowy było umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego, to umowę taką uważa się za zawartą dla pozorów - art.83§1 k.c. Umowa taka nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 marca 2008 roku II UK 148/07, Lex nr 846577; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 roku II UK 321/04, OSNP 2006/11-12/190; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2001 roku II UKN 244/00, OSNP 2002/20/496; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2010 roku II UK 204/09, Lex nr 590241). Przy czym nie jest to jedyna postać pozorowości umowy o pracę. Pozorność umowy o pracę ma miejsce nie tylko wówczas, gdy mimo jej zawarcia praca w ogóle nie jest świadczona, ale również wtedy, gdy jest faktycznie świadczona, lecz na innej podstawie niż umowa o pracę. W każdym przypadku decydujące znaczenie ma treść umowy i okoliczności faktyczne jej wykonywania.

Sąd podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 stycznia 2005 roku (II UK 141/04, OSNP 2005/15/235), w którym stwierdza się, iż stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art.58§1 k.c. w zw. z art.300 k.p.). Ocena taka nie odnosi się jednak do sytuacji, gdy podejmowane czynności w ramach zawartej umowy o pracę nie mają na celu rzeczywistej realizacji tej umowy, a jedynie uwiarygodnienie jej świadczenia – innymi słowy są czynnościami pozornymi, fikcyjnymi - pracownik udaje, że wykonuje jakieś czynności jedynie po to, aby stworzyć dowody jej świadczenia. Nawiązanie umowy o pracę może, bowiem wynikać z czynności

faktycznych wyrażających się z jednej strony zobowiązaniem pracownika do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem, z drugiej zobowiązaniem pracodawcy do zatrudniania pracownika za wynagrodzeniem (art.22§1 k.p.).

Spór w niniejszej sprawie sprowadza się do ustalenia, czy A. B. (1) faktycznie świadczyła pracę na rzecz płatnika składek Przychodni (...) s.c.", czy też strony zawarły kwestionowaną umowy o pracę, wyłącznie w celu uzyskania świadczeń z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a więc dla pozoru, ewentualnie czy czynność ta nie zmierzała do obejścia prawa i nie była sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

O pozorności umowy o pracę, wnioskować należy z całokształtu okoliczności, dotyczących momentu zawarcia umowy, jak i przez pryzmat, zdarzeń późniejszych. Do cech pojęciowych pracy stanowiącej przedmiot zobowiązania pracownika w ramach stosunku pracy należą osobiste i odpłatne jej wykonywanie w warunkach podporządkowania. Zgodnie ze stanowiskiem judykatury stosunek ubezpieczeniowy jest następczy wobec stosunku pracy i powstaje tylko wówczas, gdy stosunek pracy jest realizowany. Jeżeli stosunek pracy nie powstał bądź też nie jest realizowany, wówczas nie powstaje stosunek ubezpieczeniowy, nawet jeśli jest odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne (wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 17 stycznia 2006 r. III AUa 433/2005). Podleganie pracownikemu tytułowi ubezpieczenia społecznego jest uwarunkowane, nie tyle opłacaniem składek ubezpieczeniowych, ile legitymowaniem się statusem pracownika, rzeczywiście, świadczącego pracę w ramach ważnego stosunku pracy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 października 2005 r. o sygn. akt II UK 43/05, OSNAPiUS rok 2006/15 – 16/251).

W przedmiotowej sprawie, organ rentowy stanął na stanowisku, że umowa o pracę z dnia 24 lutego 2021 r. zawarta między wnioskodawczynią, a płatnikiem składek jest nieważna, bowiem została zawarta dla pozoru.

Zgodnie z art.83§1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozoru. Z czynnością prawną pozorną mamy do czynienia wówczas, gdy występują, łącznie następujące warunki: oświadczenie woli musi być złożone tylko dla pozoru, oświadczenie woli musi być złożone drugiej stronie, adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozoru, czyli być aktywnym uczestnikiem stanu pozorności. Pierwsza i zasadnicza cecha czynności pozornej wyraża się brakiem zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie prawo łączy z tego typu i treścią złożonego oświadczenia. Jest to zatem z góry świadoma sprzeczność między oświadczonymi a prawdziwymi zamiarami stron, czyli upozorowanie stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana. Jednakże zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego, wyrażonym w wyroku z dnia 14 marca 2001 r. (III UKN 258/00, opubl. OSNAP 2002/21/527), nie można przyjąć pozorności oświadczeń woli o zawarciu umowy o pracę, gdy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował. Nie wyklucza to rozważenia, czy w konkretnym przypadku zawarcie umowy zmierzało do obejścia prawa (art.58§1 k.c. w związku z art.300 k.p.).

Na mocy art. 58 § 1 kc Czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednio przepisy ustawy.

§ 2 kc, nieważna jest czynność prawna sprzeczna z zasadami współżycia społecznego.

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane jako obejście prawa.

W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2008 r., sygn. akt II UK 334/07).

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 lutego 2010 r. w sprawie o sygn. akt II UK 204/09 (Lex nr 590241), iż o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art.22§1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

Z kolei, w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 43/10 (Lex nr 619658) wskazano, że umowa o pracę jest zawarta dla pozorów, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli, obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, iż nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego i chorobowego, to podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń nie jest obejściem prawa. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 74/10 (Lex numer 653664) stwierdzono zaś, że podstawą ubezpieczenia społecznego jest rzeczywiste zatrudnienie, a nie sama umowa o pracę (art. 22 k.p., art. 6 ust.1 punkt 1 i art.13 punkt 1 ww. ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Umowa o pracę nie jest czynnością wyłącznie kauzalną, gdyż w zatrudnieniu pracowniczym chodzi o wykonywanie pracy. Brak pracy podważa sens istnienia umowy o pracę. Innymi słowy jej formalna strona, nawet połączona ze zgłoszeniem do ubezpieczenia społecznego, nie stanowi podstawy takiego ubezpieczenia.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla jej ważności przy tym wszak założeniu, że nastąpiło rzeczywiste jej świadczenia zgodnie z warunkami określonymi w art.22§1 k.p. Tym samym nie można byłoby czynić odwołującej zarzutów, że zawarła kwestionowaną umowę o pracę jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych, pod tym wszakże warunkiem, że na podstawie tej umowy realizowałaby zatrudnienie o cechach pracowniczych.

Podkreślić trzeba, iż ciężar dowodu spoczywa na stronach postępowania cywilnego. To one są wyłącznym dysponentem toczącego się postępowania i one ponoszą odpowiedzialność za jego wynik. Na powyższe wskazuje przepis art. 3 k.p.c., wedle którego to na stronach ciąży obowiązek dawania wyjaśnień co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i przedstawiania dowodów na ich poparcie; nadto przepis art. 232 k.p.c., zgodnie z którym strony obowiązane są wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Stąd też to na stronach umowy spoczywała powinność przedstawienia takich dowodów, które w niebudzący wątpliwości sposób pozwalałyby na przyjęcie, że w spornym okresie ubezpieczona jako pracownik u płatnika składek realizowała stosunek pracy i w związku z tym podlegała obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu. Tymczasem odwołujący nie przedstawili żadnych wiarygodnych dowodów potwierdzających, że A. B. (1) rzeczywiście świadczyła na rzecz płatnika składek pracę w ramach umowy o pracę.

Zwrócić należy uwagę na ugruntowane w orzecznictwie stanowisko, iż u źródeł każdej umowy o pracę leży przyczyna w postaci uzasadnionej przesłankami ekonomiczno-organizacyjnymi konieczności pozyskania pracownika do wykonywania prac określonych przedmiotem działalności gospodarczej pracodawcy. Pracodawca kieruje się własną potrzebą gospodarczą i przy prawidłowym, ważnym stosunku pracy ta potrzeba jest sprawczym czynnikiem zatrudnienia. Sąd Najwyższy wielokrotnie stwierdzał, że przy ocenie pozorności umowy o pracę sytuacja ekonomiczna, racjonalność zatrudnienia i potrzeba zatrudnienia pracownika są przesłankami istotnymi dla oceny ważności umowy (vide: wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 2 lutego 2002 r., sygn. akt II UKN 359/99, OSNP 2001 Nr 13, poz. 447; 17

marca 1997 r., II UKN 568/97, OSNP 1999 Nr 5, poz. 187, 4 lutego 2000 r., II UKN 362/99, OSNP 2001 Nr 13, poz. 449).

Nie można też tracić z pola widzenia, że odwołująca została zatrudniona za wysokim wynagrodzeniem, w dodatku w oparciu o umowę o pracę, podczas gdy płatnik składek nigdy wcześniej, ani w trakcie nieobecności wnioskodawczynie w pracy nie zatrudniał lekarzy w oparciu o umowy o pracę. Fakt ten dobitnie świadczy o nieracjonalności zachowania płatnika.

Koincydencja czasowa pomiędzy datami odbytych zabiegów, zawarcia umowy o pracę oraz powstania u wnioskodawczynie niezdolności do pracy wskazuje na prawdziwe intencje, jakimi odwołujący kierowali się nawiązując sporny stosunek pracy. W ocenie Sądu wnioskodawczynie podjęła decyzję o zabezpieczeniu sytuacji finansowej w okresie ciąży i późniejszego urlopu macierzyńskiego, przenosząc koszty swojego utrzymania na organ rentowy. Strony postanowiły więc w miejsce wciąż obowiązującej ich umowy zlecenia, zawrzeć umowę o pracę, umożliwiając tym samym skorzystanie ze znaczących świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Oczywiście Sąd zdaje sobie sprawę z tego, że samo zawarcie umowy o pracę w okresie ciąży, nawet gdyby głównym motywem było uzyskanie zasiłku macierzyńskiego nie jest naganne, ani tym bardziej sprzeczne z prawem (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 lutego 2006 r., III UK 156/05, Lex nr 272549, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 10 marca 2015 r., III AUa 569/14, Lex nr 1762037). Trudno bowiem uznać, że dążenie do uzyskania przez zawarcie umowy o pracę ochrony gwarantowanej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym może być uznane za zmierzające do dokonania czynności sprzecznej z prawem albo mającej na celu obejście prawa. Przeciwnie jest to postępowanie rozsądne i uzasadnione zarówno z osobistego, jak i społecznego punktu widzenia. Istotnym jest natomiast, czy w związku z zawarciem umowy o pracę, zobowiązania z niej wynikające były wykonywane, a konkretnie – czy pracownik podjął pracę i ją wykonywał, a pracodawca świadczenie to przyjmował (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2001 r., II UKN 258/00, wyrok Sądu Najwyższego z 5 października 2005 r., I UK 32/05, OSNP 2006/15-16/249).

W świetle wskazanych okoliczności, przyjęć należy, zgodnie z twierdzeniem organu rentowego, że przedmiotowa umowa o pracę z dnia 24 lutego 2021 r. była pozorną umową o pracę. Pozorność jej polegała na tym, że strony sporządziły umowę, wyłącznie, w celu objęcia wnioskodawczynie, ubezpieczeniem pracowniczym, a w konsekwencji, zapewnienia świadczeń z ubezpieczenia społecznego, w związku z ciążą. Nie zostało, bowiem, wykazane, by fakt zatrudnienia A. B. (1) wynikał z rzeczywistej potrzeby pracodawcy oraz nie wykazano również, iż, w spornym okresie, faktycznie świadczyła ona pracę, w ramach stosunku pracy, a nie jak wcześniej w oparciu o umowę cywilno-prawną.

W ocenie sądu fakt, iż sposób wykonywania czynności przez wnioskodawczynie nie uległ zmianie świadczy o tym, iż mamy nadal do czynienia z umową cywilno-prawną. Strony zmieniły, w trakcie trwania umowy zlecenia, charakter zatrudnienia, tylko w celu zapewnienia wnioskodawczynie możliwości korzystania z wyższych świadczeń z ubezpieczenia społecznego, co świadczy o pozorności zawartej umowy o pracę.

Gdyby jednak uznać, iż umowa o pracę jest ważnie zawarta, to ocenić należy ją, biorąc pod uwagę całokształt zachowań stron, jako sprzeczną z zasadami współżycia społecznego i jako taką nieważną,

Stanowisko takie znajduje potwierdzenie także w orzecznictwie Sądu Najwyższego, z którego wynika, że korzystanie ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego na skutek podlegania obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu samo w sobie nie może być określone jako sprzeczne z prawem lub mające na celu obejście prawa. Skorzystanie z ochrony gwarantowanej pracowniczym ubezpieczeniem społecznym jest bowiem legalnym celem zawierania umów o pracę / por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2006 r. sygn. I UK 186/05, LEX nr 272575, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2006 r. sygn. III UK 150/05, LEX nr 272551/. Jednocześnie w uzasadnieniu do wyroku z dnia 18 października 2005 r., wydanym w sprawie sygn. II UK 43/05, Sąd Najwyższy stwierdził, że zawarcie umowy o pracę w ustalonych w tej sprawie okolicznościach (to jest: świadomość ciąży, poprzednie wykonywanie tych samych obowiązków na innej podstawie prawnej, krótkotrwałość "zatrudnienia", jak również ustalenie stosunkowo wysokiego wynagrodzenia za pracę), można uznać za sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Fakt, że cel zawarcia umowy o pracę w postaci osiągnięcia świadczeń z ubezpieczenia społecznego nie jest sprzeczny z ustawą,

nie może jednak oznaczać akceptacji dla nagannych i nieobojętnych społecznie zachowań korzystania ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych, przy zawieraniu umów o pracę na stosunkowo krótki okres przed zajściem zdarzenia rodzącego uprawnienie do świadczenia z ubezpieczenia społecznego (np. urodzeniem dziecka) i ustaleniu wysokiego wynagrodzenia w celu uzyskania przez osobę ubezpieczoną naliczonych od takiej podstawy świadczeń z ubezpieczenia społecznego /opubl. OSNP 2006/15-16/251, OSP 2007/6/74/.

Jeszcze raz podkreślić należy, iż wnioskodawczyni była jedyną osobą na stanowisku lekarza zatrudnioną na podstawie umowy o pracę i posiadała inny tytuł pracowniczy do objęcia jej ubezpieczeniami społecznymi. Wszystkie inne osoby wykonywały analogiczne czynności w oparciu o umowy cywilno-prawne, podobnie jak robiła to wnioskodawczyni, aż do chwili gdy fakt zajścia przez nią w ciążę stał się niewątpliwy. Jednocześnie ubezpieczona pozostaje nadal zatrudniona na podstawie umowy o pracę u innego pracodawcy.

W ocenie Sądu Okręgowego, w świetle poczynionych ustaleń faktycznych, wątpliwości organu rentowego, co do rzeczywistego celu i zamiaru stron, nawiązujących ten stosunek prawny były uzasadnione, a zatem zaskarżona decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych odpowiada prawu.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie pierwszym sentencji wyroku na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

O kosztach procesu, Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. zasądzać od A. B. (1) oraz solidarnie od A. B. (2), J. S. i E. G. wspólników Przychodni (...) spółki cywilnej na rzecz Zakładu (...) I Oddziału w Ł. kwoty po 180 złotych, tytułem zwrotu kosztów procesu. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika, Sąd ustalił zgodnie z § 9 ust.2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U z 2018 r. poz. 265), o czym orzekł w punkcie 2 i 3 sentencji wyroku.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni -PI.

26 I 2023 roku.